

Datum
2019-12-05Diarienummer
VON-2019/1027.119Handläggare
Natalie Vaneker
08-535 300 00
Natalie.Vaneker@huddinge.se

Vård-och omsorgsnämnden

Individanpassade måltider för att förhindra undernäring i Huddinges äldreomsorg - svar på motion väckt av Sara Heelge Vikmång (S) och Margareta Vikgren (S)

Förslag till beslut

Vård-och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens synpunkter och överlämnar tjänsteutlåtandet, daterat den 2019-12-05, till kommunstyrelsen som sitt yttrande i ärendet.

Sammanfattning

En motion har väckts av ledamöterna Sara Heelge Vikmång (S) och Margareta Vikgren (S). Motionärerna menar att maten i Huddinges äldreomsorg i så stor utsträckning som möjligt ska vara individuellt anpassad för att möta varje individs näringsbehov och utgå från de nordiska näringsrekommendationerna.

Motionens ambition är att sätta äldres hälsa i fokus genom att fokusera på att måltiderna anpassas för att passa olika människors näringsintag på bästa sätt. I tjänsteutlåtandet anger förvaltningen ett antal områden som rör mat och måltider för äldre inom kommunens särskilda boenden. Dessa områden syftar samlat till att säkra att maten är anpassad efter olika behov som äldre personer kan ha liksom att hela måltidssituationen är en så positiv stund som möjligt så att den äldre tillgodogör sig måltiden på bästa sätt.

Beskrivning av ärendet

Vård-och omsorgsnämnden har ombetts att yttra sig avseende en motion gällande individanpassade måltider för att förhindra undernäring i Huddinges äldreomsorg. Motionen har väckts av ledamöterna Sara Heelge Vikmång (S) och Margareta Vikgren (S). Motionärerna uttrycker oro för rapporteringen (2018) om andelen personer med risk för undernäring och uttrycker samtidigt vikten av att måltider inom äldreomsorgen i högre grad ska utgå från individens behov och önskemål för att tydligare bli en del av omvårdnaden.

Förvaltningens synpunkter

Som svar på motionen lämnar förvaltningen följande synpunkter.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Socialförvaltningen
141 85 HuddingeBesök
Gymnasietorget 1Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2019-12-05Diarienummer
VON-2019/1027.119

Motionen som avses har ambitionen att sätta äldres hälsa i fokus, något som förvaltningen lägger stor vikt vid. Mat och måltiden utgör en viktig del av kommunens äldreomsorg.

Kommunala riktlinjer för måltider inom äldreomsorgen

Verksamhet som rör mat och måltider inom kommunens äldreomsorg utgår från riktlinjer antagna i nämnden (AN-2013/76). Riktlinjerna är utarbetade med stöd av allmänna råd från Livsmedelsverket och Socialstyrelsen i vad som är bra och näringsrik kost för äldre personer. Riktlinjerna har en hög ambitionsnivå och anger, förutom måltidens innehåll och näringssammansättning, att den äldre får en positiv måltidsupplevelse vilket i sin tur ger ett ökat välbefinnande och en förhöjd livskvalitet.

Med start hösten 2019 har förvaltningen påbörjat en revidering av befintliga riktlinjer för kost och måltider. Riktlinjerna ska anpassas med nya kunskaper från Livsmedelsverkets rekommendationer från 2019 om mat och måltider för äldre. I uppdraget kring översyn av riktlinjerna ingår också att anpassa dessa för all måltidsverksamhet inom kommunens äldreomsorg, både för brukare i särskilt boende och för brukare i ordinärt boende med biståndsbedömd insats kring mat.

Uppföljning av kost och måltider – vad säger de äldre själva

Brukare som bor i särskilt boende serveras tre huvudmåltider och ett antal mellanmål per dag. Vid lunch och middag finns två huvudrätter och ett vegetariskt alternativ att välja på. Efterrätt serveras alla dagar vid lunch och till middag en dag i veckan samt efter önskemål.

Vid den årliga brukarundersökningen finns två frågor som klargör brukarens uppfattning om maten och måltiden.

1. Tycker du att maten smakar bra?
2. Upplever du måltiderna som en trevlig stund?

Svaren från brukare i särskilt boende inom Huddinge kommun ligger ungefär som riksgenomsnittet både avseende uppfattning om mat och om måltidssituation. Undersökningen 2018 visade en något högre siffra (78%) vad gäller uppfattning om maten jämfört med år 2017 (70%) och 2019 (68%). Det är svårt att se tydliga samband mellan brukarnas uppfattning om maten och måltidernas sammansättning.

Ansvar och måltidsmodell

Inom kommunen finns en särskild enhet med specifik kompetens kring kost, måltider och näringsfrågor.

Kostchefens ansvar omfattar idag planering och genomförande av måltider till brukare i alla kommunens särskilda boenden samt måltider till brukare i ordinärt boende i Trångsund och Skogås. Övriga brukare med biståndsbedömd insats i ordinärt boende får sina måltider levererade från Sodexo via sin ordinarie hemtjänstpersonal.

Måltidsmodellen som tillämpas inom äldreomsorgen i Huddinge utgår från modellen FAMM, fem aspekter på måltidsmodell, och utgår från olika aspekter som har en inverkan på gästens sammantagna och upplevda kvalitet. Följande aspekter ingår i modellen.

1. Rummet (ljus, ljud, rekvisita, färg, form)
2. Mötet (mellan människor, gäst, personal)
3. Produkten (mat & dryck, njutning, fest)
4. Stämningen (måltiden som helhet, atmosfär, sinnen, service, känsla)
5. Styrsystemet (ekonomi, hygien, koncept)

Genom tillämpning av modellen ses måltidssituationen som en helhet och fokus är både på maten och på måltidsmiljön.

Brukaren ska så långt som det är möjligt erbjudas möjlighet att påverka matsedel, måltidsmiljö, mattider med mera. I varje boende finns ett kostombud som är sjuksköterskans samarbetspartner i matfrågor och mattider. I så hög utsträckning som möjligt försöker kommunen anpassa måltiden efter den enskildes individuella behov och önskemål.

Kost och nutrition

Den mat som serveras till äldre personer i särskilt boende är mer energität än normalkost. För många äldre försämras förmågan att äta och aptiten avtar, vilket kan leda till utveckling av nedsatt näringstillstånd som i sin tur leder till ett försämrat immunförsvar med risk för ytterligare ohälsa. Detta behöver noga bevakas av verksamheten och som stöd för detta finns riktlinjer och rutiner för bedömning, behandling och uppföljning.

När det gäller personer som av medicinska skäl har mer omfattande behov av särskild kost för att upprätthålla hälsan så finns krav på särskilda föreskrifter.

Enligt Socialstyrelsen ska nutritionsbehandling betraktas på samma sätt som all annan medicinsk behandling och därmed omfattas av samma krav på utredning, diagnos, behandlingsplanering, dokumentation och uppföljning.

I Huddinge kommun finns riktlinjer för nutrition och för riskbedömning för undernäring. Riktlinjen omfattar de verksamheter inom äldreomsorgen där kommunen har ett hälso- och sjukvårdsansvar. Dessa riktlinjer är utarbetade i samråd mellan Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och dietist.

I kommunen görs en riskbedömning gällande undernäring på alla som flyttar in på ett särskilt boende. Detta dokumenteras i det nationella kvalitetsregistret Senior Alert. År 2018 uppgav kommunen att 225 personer löpte risk för undernäring. Bedömningen om risk för undernäring tas på största allvar. Undernäring kan vara en följd av svår och långvarig sjukdom som påverkat aptiten eller där sjukdomen påverkat kroppens möjlighet att ta upp näring.

Om det föreligger risk för undernäring ska en utredning göras för att bedöma allvarlighetsgrad och identifiera bakomliggande orsak. Därefter ska vid behov åtgärder sättas in och dessa ska dokumenteras i en vårdplan.

Datum
2019-12-05

Diarienummer
VON-2019/1027.119

Uppföljningar och egenkontroller som gäller mat, måltider, risk för undernäring samt journalföring sker fortlöpande. Hösten 2019 kommer MAS att genomföra en riktad journalgranskning kring förekomst av upprättad vårdplan för de individer som bedöms ha risk för undernäring. Granskningen kommer att redovisas i patientsäkerhetsberättelse för 2019.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Motionen *Individanpassade måltider för att förhindra undernäring i Huddinges äldreomsorg* bedöms inte medföra några ekonomiska eller juridiska konsekvenser för förvaltningen.

Lotta Wigen
Socialdirektör

Lina Blombergsson
Biträdande socialdirektör

Beslutet delges

1. Remissmissiv
2. Motion - Individanpassade måltider för att förhindra undernäring i Huddinges äldreomsorg

Beslutet delges

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens förvaltning, Björn Rosborg